

หลักสูตร “ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา”

1. หลักการและเหตุผล

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ซึ่งเป็นแผนแม่บททำกับการพัฒนาอุดมศึกษาของไทย โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2551 ได้กำหนดว่า “ธรรมาภิบาล และการบริหารจัดการ (governance and management) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา มหาวิทยาลัย และอุดมศึกษาในภาพรวม กล่าวคือ หากสถาบันอุดมศึกษามีกลไกการกำหนดทิศทางที่ดีและก้าวหน้า พร้อมการขับเคลื่อนโดยการบริหารคนที่มีประสิทธิภาพแล้ว ภารกิจของมหาวิทยาลัยก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้ บทบาทและความรับผิดชอบขององค์กรสูงสุดในที่นี้คือ “สภามหาวิทยาลัย” มีความสำคัญต่อความเจริญของสถาบัน และ ผลผลิตที่ดี....”

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาวฯ ยังได้กำหนดแนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาล และการบริหารจัดการ อุดมศึกษา โดยการจัดตั้งองค์กรหรือกลไกพัฒนาผู้กำกับนโยบาย และผู้บริหาร ในลักษณะเดียวกับสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai Institute of Directors : IOD) เพื่อทำหน้าที่พัฒนาผู้บริหารตั้งแต่กรรมการสภามหาวิทยาลัย ไปจนถึงผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย โดยดำเนินการจัดฝึกอบรม ให้ความรู้ จัดเยี่ยมชม สร้างเครือข่ายเวทีแลกเปลี่ยนความคิด และสนับสนุนการสร้างองค์กร และนวัตกรรมการบริหารนโยบายและการจัดการ

“สถาบันธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย” ได้จัดตั้งขึ้นภายใต้สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นองค์กรพัฒนาธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการอุดมศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) สถาบันฯ จึงได้จัดหลักสูตร “ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา” (University Governance Program : UGP) สำหรับกรรมการสภามหาวิทยาลัยขึ้น เพื่อให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับการทำหน้าที่การกำกับดูแลมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดี ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัย ภายใต้นโยบายและปรัชญาอุดมศึกษา และประเด็นท้าทายอุดมศึกษาในปัจจุบัน
- 2) เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับบทบาทของสภามหาวิทยาลัยในการกำกับดูแลการบริหารเงินและทรัพย์สิน การเปิดหลักสูตร และการบริหารงานบุคคล ตลอดจนผลักดันความคิดเหล่านั้นให้บังเกิดผล
- 3) เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการความเสี่ยงในมหาวิทยาลัย
- 4) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยในการออกกฎระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับต่างๆ (คำสั่งทางปกครอง)
- 5) เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในศาลปกครอง
- 6) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือ และสร้างเครือข่ายของผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการอุดมศึกษาของประเทศ

3. ผู้รับผิดชอบ สถาบันธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย ภายใต้สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย
4. ผู้เข้าร่วมหลักสูตร จำนวนรวม 30 ท่าน โดยมีคุณสมบัติดังนี้
 - 1) เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย
 - 2) เป็นอุปนายกสภามหาวิทยาลัย
 - 3) เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 4) เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย (กรรมการสภามหาวิทยาลัยซึ่งเลือกตั้งจากผู้บริหารระดับคณบดีหรือเทียบเท่า กรรมการสภามหาวิทยาลัยซึ่งเลือกตั้งจากผู้บริหารปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยที่มีใช้คณาจารย์ประจำ กรรมการสภามหาวิทยาลัยซึ่งเลือกตั้งจากคณาจารย์ประจำ หัวหน้าส่วนงานหรือเทียบเท่า)
 - 5) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย (อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี หรือตำแหน่งอื่นๆ ที่เทียบเท่า)
 - 6) เป็นประธานสภาคณาจารย์
 - 7) เป็นนายกสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัย
 - 8) เป็นเลขาธิการสภามหาวิทยาลัย ผู้ช่วยเลขาธิการสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้มีประสบการณ์หรือมีความสนใจด้านอุดมศึกษา ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐวิสาหกิจองค์กรมหาชน หรือบริษัทมหาชนจำกัด
5. วิทยากร

วิทยากรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูงทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่มีความรู้ และความเข้าใจในบริบทอุดมศึกษาเป็นอย่างดี
6. ระยะเวลา สถานที่การศึกษาอบรม และเกณฑ์การสำเร็จการศึกษา

การเข้ารับการอบรมในหลักสูตรนี้ ใช้เวลาทั้งสิ้น 37 ชั่วโมง (5 วัน) รวมการศึกษาดูงาน ณ โรงแรมปทุมวัน ปริ๊นเซส ถนนพญาไท กรุงเทพฯ

ในการเข้าร่วมในหลักสูตรนี้ ผู้เข้าร่วมหลักสูตรจะต้องร่วมหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของระยะเวลาหลักสูตร
7. ค่าลงทะเบียน 35,000 บาท ต่อ 1 ท่าน
8. เนื้อหาหลักสูตร

Redesign

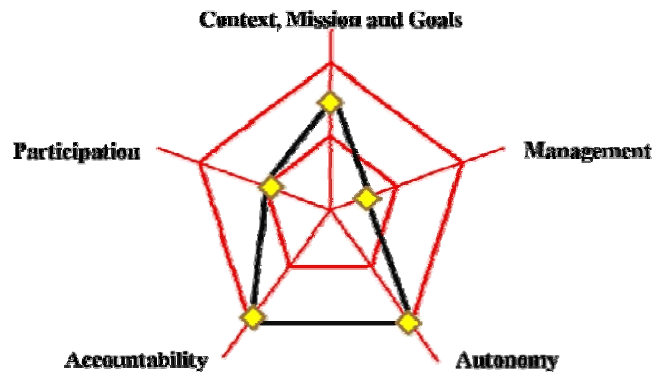
ในปี 2559 หลักสูตรฯ UGP รุ่นที่ 22 มีการปรับเนื้อหาให้กระชับมากขึ้น โดยนำการเทียบระดับบริหารและการจัดการมหาวิทยาลัย (Benchmarking of University Governance) จากการประชุม OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) มาใช้ประโยชน์ เนื่องมาจาก Benchmarking University Governance เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อตรวจสอบ ติดตาม และประเมินของระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย และได้รับความร่วมมือจาก World bank กับมหาวิทยาลัย 41 แห่ง ในหลายๆ ประเทศ ซึ่งเป็นการตรวจสอบการบริหารมหาวิทยาลัยใน 5 มิติ โดยยึดกรอบการพิจารณาจากหลักการธรรมาภิบาล (Good Governance)

และธรรมาภิบาล (Self Governance) ได้แก่ มิตติความรู้ พันธกิจและเป้าหมาย (Mission and Goals) มิตติด้านการจัดการ (Management) มิตติด้านความเป็นอิสระ (Autonomy) มิตติด้านความรับผิดชอบ (Accountability) มิตติการมีส่วนร่วม (Participation) โดยนำเสนอเป็น Screening Card มี 9 ส่วน ส่วนละ 5 คำถาม รวม 45 คำถาม พร้อมกับกำหนดตัวบ่งชี้ประกอบในแต่ละคำถาม

และมีวิธีการคือ ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย (1) กรรมการสภามหาวิทยาลัย (2) กรรมการสภาวิชาการหรือคณาจารย์ประจำ (3) ผู้บริหารมหาวิทยาลัย แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นแผนภาพใยแมงมุม (A Spider Chart)

ตัวอย่าง ผลการประเมินของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง

แผนภูมิใยแมงมุม (A SPIDER CHART)

หลังจากนั้นนำผลของ Self-Evaluation Report ไปอภิปรายผลกับกลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับ Governance มหาวิทยาลัย เพื่อสรุปข้อเสนอแนะและเพื่อการปรับปรุงหรือดำเนินการต่อไป และนำข้อสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

สถาบันคลังสมองของชาติ เล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญดังกล่าว จึงนำรูปแบบดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ และมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ภาพใหญ่ของอุดมศึกษาไทย ซึ่งยังคงให้มีการปฐมนิเทศผู้เข้าร่วมหลักสูตรฯ ในหัวข้อ "บทบาทของสภามหาวิทยาลัยในฐานะสภาผู้กำกับ (Governing Board) ที่พิทักษ์ธรรมาภิบาล (Good Governance)"
- 2) การเทียบระดับบริหารและการจัดการมหาวิทยาลัย (Benchmarking of University Governance)
- 3) มิตติที่ 1 : บริบท พันธกิจ และเป้าหมาย (context, Mission, and Goals)
- 4) มิตติที่ 2 : ทิศทางบริหารมหาวิทยาลัย (Management Orientation)
 - การบริหารงานบุคคล
 - การจัดการด้านการเงินและทรัพย์สิน
 - การบริหารความเสี่ยง
 - มหาวิทยาลัยกับคหิพิพาทในศาลปกครอง
- 5) มิตติที่ 3 : ความเป็นอิสระ (Autonomy)
 - การกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และแนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัย
 - คุณภาพวิชาการ (การอนุมัติการเปิดสอนหลักสูตร)
- 6) มิตติที่ 4 : ความรับผิดชอบ (Accountability)
 - กฎหมายและวิธีปฏิบัติที่ควรทราบ
 - ผลประโยชน์ทับซ้อน
- 7) มิตติที่ 5 : การมีส่วนร่วม (Participation)
 - ระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดกลยุทธ์ โดยใช้กรณีศึกษาในการนำกระบวนการเชิงปฏิบัติการ

9. ประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมหลักสูตรจะได้รับ

- 1) มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามหลักการบริหารธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่ดี และแนวทางในการกำกับดูแลอุดมศึกษาที่ดีในประเด็นเฉพาะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกิจหลักของมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเงินและทรัพย์สิน การเปิดหลักสูตรใหม่ และการบริหารงานบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อการกำกับดูแลมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) มีความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศต่างๆ ของมหาวิทยาลัย (คำสั่งทางปกครองของสภามหาวิทยาลัย) มากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในศาลปกครอง และบทบาทของศาลปกครองในการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น
- 4) มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น ในเรื่องการบริหารของกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผลประโยชน์ทับซ้อน และประเด็นท้าทายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน
- 5) มีโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยของประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุดมศึกษาไทยต่อไปในอนาคต